

Sygn. akt II AKa 6/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Bohdan Tracz
Sędziowie:	SA Jacek Michalski (sprawozdawca) SA Wojciech Zaręba
Protokolant	st. prot. sądowy Agnieszka Grzywna

przy udziale Wiesława Greszty prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Lublinie

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2014 r.

sprawy **F. R.**

oskarżonego z art. 148 § 1 kk

z powodu apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 7 listopada 2013 r., sygn. akt IV K 280/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób , że łagodzi wymierzoną F. R. karę pozbawienia wolności do 12 (dwunastu) lat;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zalicza na poczet orzeczonej wobec F. R. kary pozbawienia wolności okres jego tymczasowego aresztowania również od dnia 7 listopada 2013 roku do dnia 5 marca 2014 roku;

IV. zasądza od Skarbu Państwa kwotę 732 \ siedemset trzydzieści dwa\ złote na rzecz adw. M. C. – Kancelaria Adwokacka w L. tytułem nieopłaconej obrony z urzędu udzielonej F. R. w postępowaniu odwoławczym;

V. zwalnia oskarżonego F. R. od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze i ustala , że wchodzące w ich skład wydatki ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

F. R. oskarżony został o to, że:

w dniu 16 kwietnia 2013 roku w D., woj. (...), działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia znajdującej się w stanie głębokiego upojenia alkoholowego E. T. przyłożył do jej szyi cienki skórzany pasek, który oburącz dociskał

w wyniku, czego spowodował u pokrzywdzonej otarcia naskórka i wybroczyny krwawe w zakresie przedniej strony szyi, wylewy krwawe w obrębie języka, mięśni szyi i w otoczeniu krtani ze złamaniami obu górnych rożków chrząstki tarczowej i ostrą niewydolnością oddechowo - krążeniową w wyniku, czego doszło do jej uduszenia, **tj. o czyn z art. 148 § 1 k.k.**

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 7 listopada 2013r. w sprawie sygn. akt IV K 280/13 oskarżonego F. R. uznano za winnego dokonania zarzucanego mu czynu i za to na mocy art. 148 § 1 k.k. wymierzono mu karę 15 (piętnastu) lat pozbawienia wolności.

W oparciu o art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej wobec oskarżonego F. R. kary pozbawienia wolności zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia go wolności od dnia 17 kwietnia 2013 roku do dnia 7 listopada 2013 roku.

Zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz adwokata M. C. z Kancelarii Adwokackiej w L. kwotę 1.107 (tysiąc sto siedem) złotych tytułem wykonywanej obrony z urzędu.

Zwolniono oskarżonego F. R. od ponoszenia kosztów sądowych, które przejęto na rachunek Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonego, który zaskarżając orzeczenie w całości na korzyść oskarżonego zarzucił:

I. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia tj. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. w zw. z art. 167 § 1 k.p.k. poprzez uznanie, iż :

a. okoliczności, na które powoływany był wnioskowany przez obrońcę dowód z przesłuchania świadka A. W. zostały już udowodnione,

b. okoliczności, na które miały być przeprowadzony wnioskowany przez obronę dowód z uzupełniającej ustnej opinii biegłych psychiatrów i psycholog, zostały należycie wykazane,

c. wnioski te w sposób oczywisty zmierzają do przedłużenia postępowania karnego w niniejszej sprawie - w sytuacji, gdy okoliczności wskazywane w tezie dowodowej, dotyczące szczegółowych relacji, jakie łączyły oskarżonego z E. T. oraz ich wpływu- w połączeniu z uzależnieniem od alkoholu- na zachowanie oskarżonego, nie zostały ustalone w sposób nie budzący wątpliwości, co miało wpływ na ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd;

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na przyjęciu, iż z dowodów w postaci opinii biegłych psychiatrów i psychologów wynika, że oskarżony F. R. dopuścił się zarzucanego mu czynu działając z zamiarem bezpośrednim pozbawienia życia pokrzywdzonej E. T., przy zachowanej pełnej poczytalności, w sytuacji gdy dokładna analiza zachowania oskarżonego przemawia za uznaniem, iż nie miał on zachowanej pełnej poczytalności- czego Sąd nie ustalił w wyniku niezasadnego oddalenia wniosku dowodowego o przeprowadzenie uzupełniającej ustnej opinii biegłych;

III. rażąco surowość orzeczonej wobec oskarżonego kary w wymiarze 15 lat pozbawienia wolności, poprzez nieuwzględnienie dyrektyw dotyczących zasad wymiaru kary, w sytuacji gdy oskarżony przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu, wyraził skruchę, przeprosił pokrzywdzone, a przez cały tok postępowania współpracował z organami ścigania oraz z Sądem.

Podnosząc powyższe, obrońca oskarżonego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. W razie nieuwzględnienia zarzutów opisanych w pkt I i II apelacji obrońca oskarżonego wniósł o zastosowanie łagodniejszej kary pozbawienia wolności wobec oskarżonego F. R. w dolnej granicy ustawowego zagrożenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonego F. R. częściowo okazała się celowa, gdyż stworzyła sądowi odwoławczemu podstawę do kontroli i korekty zawartego w zaskarżonym wyroku rozstrzygnięcia o wymierzonej oskarżonemu karze. Jeśli chodzi o pozostałe zarzuty obrońcy oskarżonego uznać należało, że są one bezzasadne.

Odnosząc się do sformułowanego przez skarżącego zarzutu obrazy prawa procesowego, a mianowicie przepisów art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. w zw. z art. 167 § 1 k.p.k.

wskazać należy, że jest to zarzut chybiony.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy orzekając w niniejszej sprawie procedował w pełni prawidłowo, czyniąc ustalenia faktyczne w oparciu o całością zgromadzonego i ujawnionego materiału dowodowego (art. 410 k.p.k.), który ocenił z poszanowaniem reguł wynikających z art. 7 k.p.k., a swoje stanowisko uzasadnił w pisemnych motywach wyroku sporządzonych zgodnie z wymogami art. 424 § 1 k.p.k. – w szczególności Sąd ten wskazał w uzasadnieniu, które fakty uznał za udowodnione lub też nie, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie dał wiary dowodom przeciwnym.

Lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku dowodzi, że Sąd Okręgowy dokonał dokładnej analizy wyjaśnień oskarżonego, odnosząc się do podanych przez niego okoliczności, mogących mieć znaczenie dla ustalenia zakresu jego odpowiedzialności karnej. Jego wyjaśnienia podlegały weryfikacji w oparciu o dowody z zeznań świadków, opinie biegłych, a także szereg innych dowodów nieosobowych, nie pomijając żadnego z dowodów ujawnionych w toku rozprawy głównej, a przy tym w należyty sposób przedstawiając powody takiej, a nie innej ich oceny.

Sąd I instancji słusznie oddalił wniosek dowodowy obrońcy oskarżonego odnośnie wezwania na rozprawę świadka A. J.. Zeznania tego świadka nie wniosłyby niczego nowego do przedmiotowej sprawy. Również przesłuchanie świadka zawioskowanego przez obronę tj. A. W. byłoby zbędne. Okoliczności, na które mieliby zeznawać świadkowie, wynikały także z innych dowodów osobowych.

F. R. przyznał w swoich wyjaśnieniach (k. 50, 62), jakie relacje łączyły go z pokrzywdzoną E. T.. Podał, że oboje z pokrzywdzoną spożywali alkohol, nie kłócili się, żyli zgodnie. Wskazał również okoliczności śmierci pokrzywdzonej, jak i podejmowane przed zdarzeniem próby samobójcze.

Okoliczności dotyczące relacji oskarżonego z pokrzywdzoną znalazły potwierdzenie w zeznaniach świadków między innymi: A. J., I. T., S. T., A. T.. Pozostali świadkowie: A. K., D. B., B. L. wiedziały jedynie, że F. R. spotyka się z E. T.. Osoby te wiedziały o nadużywaniu alkoholu przez oskarżonego. Sąd Okręgowy trafnie uznał, że dopuszczenie dowodu z zeznań A. W. byłoby zbędne z uwagi na to, że okoliczności, na które świadek miałby zeznawać zostały już udowodnione. W tej sytuacji, nie było również konieczne wzywanie na rozprawę A. J., który został przesłuchany w toku postępowania przygotowawczego i którego zeznania zostały zawioskowane w akcie oskarżenia do uznania za ujawnione bez odczytywania. Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji odnośnie oddalenia wniosków odnośnie przesłuchania wskazanych świadków. Wezwanie tych osób na rozprawę nie byłoby konieczne i zmierzałoby jedynie do przedłużenia postępowania karnego w przedmiotowej sprawie.

Przedstawiony w apelacji zarzut oddalenia wniosku obrońcy oskarżonego o przeprowadzenie uzupełniającej ustnej opinii biegłych psychiatrów i psychologa okazał się również chybiony. Wskazać należy, że decyzja o dopuszczeniu dowodu z ustnej opinii uzupełniającej należy do sądu, którego zadaniem jest wprawdzie wyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w czym ma mu pomóc opinia biegłych, ale ma też obowiązek dbania o nieprzewlekane postępowanie, do czego prowadzi dopuszczanie zbędnych dowodów.

Wprawdzie Sąd Okręgowy oddalił wniosek obrońcy oskarżonego o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej ustnej opinii biegłych, to w dniu 30 stycznia 2014r. Sąd Apelacyjny w Lublinie na podstawie art. 452 § 2 k.p.k. uzupełnił przewód sądowy poprzez dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii na okoliczność poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia czynu, tj. zdolności do rozpoznania jego znaczenia oraz

pokierowania swoim postępowaniem, w szczególności w kontekście jego stosunku emocjonalnego do pokrzywdzonej oraz uzależnienia od alkoholu.

Dopuszczenie tego dowodu w postępowaniu odwoławczym nie narusza uregulowań zawartych w art. 452 k.p.k., bowiem dowód ten nie dotyczył istoty sprawy, a jedynie jednej z kwestii, która podlegała ocenie przez sąd odwoławczy.

W niniejszej sprawie konieczne było ustalenie poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia czynu w kontekście jego stosunku emocjonalnego do pokrzywdzonej oraz uzależnienia od alkoholu, które należało zweryfikować poprzez uzyskanie uzupełniającej opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa. Uzyskanie fachowej opinii specjalistów pozwoliło ustosunkować się do zarzutów podniesionych przez obrońcę oskarżonego w apelacji oraz zweryfikować poprawność poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń.

Z uzupełniającej ustnej opinii wynika, że F. R. cechuje niedojrzałość sfery emocjonalno-uczuciowej, oskarżony łatwo reaguje emocjami, jest niedojrzały uczuciowo, uczucia nie stanowią dostatecznego hamulca przed ujawnieniem zachowań nieprawidłowych, w sytuacjach stresowych reaguje on agresją. Według biegłych alkohol jest dodatkową substancją, która ma wpływ na stan funkcjonalny osobowości, gdyż obniża hamulce w działaniu. Nie można uznać, że działanie F. R. w stanie nietrzeźwości usprawiedliwia jego zachowanie. Miał on bowiem świadomość, w jaki sposób alkohol wpływa na jego zachowanie i że nasila zachowania agresywne. Biegli dodali, że zachowania gwałtowne, jakie wykazał oskarżony są zgodne z jego linią osobowości i zachowań z przeszłości, bowiem wcześniej wykazywał zachowania agresywne wobec zmarłej żony i dzieci. Podejmowane przez oskarżonego próby samobójcze przed zabójstwem konkubiny związane były z jego osobowością, która jest niedojrzała i prymitywna. Biegli nie stwierdzili symptomów choroby psychicznej oskarżonego biorąc pod uwagę jego alkoholizm oraz jego zachowanie. Wykluczyli występowanie u oskarżonego tzw. „zespołu (...)” (tzw. uporczywe zaburzenie urojeniowe). Fakt poinformowania F. R. przez pokrzywdzoną, że zamierza od niego odejść spowodowało u oskarżonego wzrost frustracji, zareagował zgodnie ze swoją osobowością tj. w sposób agresywny i prymitywny. Jego zachowanie nie nosiło natomiast żadnych cech choroby psychicznej i nie miało wpływu na zdolność do rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem.

W świetle powyższej uzupełniającej opinii biegłych, jak również sporządzonych w toku postępowania przygotowawczego pisemnych opinii (k. 196-203, 204-211), zarzut obrońcy oskarżonego, że Sąd dokonał błędu w ustaleniach faktycznych uznając, że F. R. miał w chwili popełnienia przypisanego mu czynu zachowaną pełną poczytalność, nie jest słuszny. Zdaniem sądu odwoławczego wskazane wyżej opinie nie budzą żadnych wątpliwości, są opiniami pełnymi, rzeczowymi, nie zawierają żadnych sprzeczności. Sporządzone zostały przez uprawnione do tego osoby. Sąd Apelacyjny podzielił rozważania i wnioski poczynione w tej mierze przez Sąd I instancji jako trafne i oparte na wnikliwej analizie zachowania oskarżonego w chwili zdarzenia.

Jak wynika z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, Sąd Okręgowy przy wymiarze kary pozbawienia wolności – wbrew twierdzeniom obrońcy oskarżonego - miał na uwadze wszelkie dotyczące oskarżonego okoliczności, które stanowią przesłanki wymiaru kary i są określone w art. 53 § 1 i 2 k.k., zarówno te obciążające, jak i te o korzystnej dla F. R. wymowie.

Do okoliczności łagodzących Sąd zaliczył między innymi dotychczasową niekaralność oskarżonego, przyznanie się do zarzucanego mu czynu, wyrażenie skruchy i przeproszenie córek pokrzywdzonej.

Natomiast co do okoliczności obciążających zaliczono między innymi: działanie oskarżonego w stanie nietrzeźwości, wysoki stopień społecznej szkodliwości czynu, bezwzględny sposób działania, negatywną opinię środowiskową.

Sąd Apelacyjny znalazł podstawy do uznania, że kara 15 lat pozbawienia wolności orzeczona wobec F. R. razi swoją surowością. Trzeba mieć na uwadze fakt, że u F. R. stwierdzono ogólną sprawność funkcjonowania intelektualnego powyżej granicy upośledzenia umysłowego, w dolnej części przedziału inteligencji niższej niż przeciętna (opinia sądowo-psychologiczna k. 210). Biegli psychiatrzy i psycholog w ustnej opinii uzupełniającej potwierdzili, że F. R. ma dysharmonijną, nieprawidłową strukturę osobowości, jest niedojrzały, posiada prymitywne cechy charakteru. Niedojrzałość sfery emocjonalno-uczuciowej oskarżonego charakteryzuje się tym, że łatwo reaguje on emocjami, w

sytuacjach stresowych reaguje agresją. Według biegłych u takich osób agresywne zachowania są typowe, co jednak nie wiąże się z procesem chorobowym. Zamiar zabójstwa pokrzywdzonej świadczy o tym, że był on zazdrosny o swoją konkubinę, która planowała odejść od niego.

W świetle powyższej opinii, zdaniem Sądu Apelacyjnego istnieje konieczność dokonania korekty zaskarżonego wyroku i złagodzenia wymierzonej kary do 12 lat pozbawienia wolności. Jej dolegliwość nie będzie przekraczać stopnia winy oskarżonego, który jest w dalszym ciągu wysoki. Kara ta uwzględnia wysoki stopień społecznej szkodliwości popełnionego przez oskarżonego czynu, a w szczególności nieodwracalność jego następstwa, działanie oskarżonego pod wpływem alkoholu, agresywne zachowanie, działanie oskarżonego z niskich pobudek. Uwzględnia również dotychczasową niekaralność oskarżonego, wyrażenie skruchy, sprawność intelektualną oskarżonego, która mieści się powyżej granicy upośledzenia umysłowego, w dolnej części przedziału inteligencji niższej niż przeciętna.

Biorąc pod uwagę zarówno okoliczności łagodzące i obciążające, Sąd Apelacyjny złagodził oskarżonemu karę pozbawienia wolności do lat 12 uznając jednocześnie, że dalsze złagodzenie tej kary i wymierzenie jej w dolnej granicy ustawowego zagrożenia (jak żądał w apelacji obrońca oskarżonego) w realiach niniejszej sprawy spowodowałaby, że kara taka nie byłaby współmierna do charakteru przypisanego oskarżonemu czynu, sposobu jego działania a także nie spełniała by swych celów w zakresie prewencji ogólnej, tj. kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego tak ukształtowana kara izolacyjna spełni swoją funkcję zapobiegawczą zarówno w zakresie prewencji ogólnej, jak i szczególnej, wzbudzając w oskarżonym poszanowanie dla obowiązującego porządku prawnego oraz chęć zmiany postępowania, jak również uświadamiając mu oraz osobom z jego otoczenia brak pobłażliwości ze strony Państwa dla sprawców popełniających przestępstwa przeciwko najwyższemu dobru, jakim jest życie i zdrowie człowieka.

Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny dokonał zmiany zaskarżonego wyroku w opisany wyżej sposób, zaś w pozostałym zakresie – wobec bezzasadności zarzutów podniesionych w wywiedzonej przez obrońcę oskarżonego apelacji oraz niestwierdzenia uchybień określonych w art. 439 i 440 k.p.k. podlegających uwzględnieniu z urzędu, Sąd Apelacyjny utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Na podstawie art. 63 § 1 k.k. Sąd Apelacyjny zaliczył na poczet orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności okres jego tymczasowego aresztowania również od dnia 7 listopada 2013 roku do dnia 5 marca 2014 roku.

Rozstrzygnięcie o zasądzeniu na rzecz adwokata M. C. wynagrodzenia za obronę oskarżonego sprawowaną z urzędu w postępowaniu odwoławczym uzasadnia przepis art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2002 roku, Nr 123, poz. 1058 z późn. zm.), zaś jego wysokość znajduje opacie w treści § 14 ust. 2 pkt 5 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).

Orzeczenie o zwolnieniu oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych i ustaleniu, że wchodzące w ich skład wydatki ponosi Skarb Państwa zapadło w oparciu o przepis art. 624 § 1 k.p.k., gdyż – w ocenie Sądu Apelacyjnego – sytuacja materialna oskarżonego nie pozwalała na uiszczenie przez niego tych należności.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny orzekł, jak w wyroku.